

EC berekening studielast en normen

Inhoud

1. Wettelijke studielastbepaling HBO en WO opleidingen2
2. De opbouw van de EC uitwerking van de SNRO3
3. De normen voor de EC uitwerking van de SNRO4
4. Het vaardigheidsonderwijs binnen het CAM veld en de relatie met de SNRO EC berekening5

Notitie van de SNRO, onafhankelijke accreditatieinstelling
Drs. Johan Boogaars,
Bestuurslid Strategisch en Onderwijskundige Beleid

Definitieve versie, april 2017

Onafhankelijke partner in kwaliteit

SNRO Stichting Nederlands Register Opleidingen | Morgenstond 15 | 6661 PZ Elst (gld.)
www.snro-instituut.nl | info@snro-instituut.nl | 0481-202017 | KvK 27277357 | NL84INGB0004037491

1. Wettelijke studielastbepaling¹ HBO en WO opleidingen

Vóór de invoering van de WHW werd de studielast uitsluitend uitgedrukt in de duur van de cursus: in de vroegere Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs (WVO) werd voor het wo in de regel uitgegaan van een studieduur van vier jaar in twee fases: één jaar propedeuse en drie jaar doctoraalfase. In het hbo was de cursusduur van de opleidingen meer divers. De toenmalige wet (WHBO) stond dat ook toe doordat alleen was vastgelegd dat de cursusduur van een voltijdopleiding maximaal vier jaar bedroeg. In de WHW die als vervanging voor de WVO en de WHBO kwam, wordt voor het eerst gewerkt met studiepunten: met deze wet wordt voor zowel het hbo (zij het iets later) als voor het wo voorgeschreven dat elke onderwijseenheid moet worden uitgedrukt in studiepunten (art. 7.4, eerste lid). Vóór de invoering van het BaMa-stelsel stond één studiepunt gelijk aan veertig studie-uren en bedroeg de studielast voor een cursusjaar 42 studiepunten. Met de invoering van het BaMa-stelsel is dat veranderd naar zestig studiepunten (analoog aan het European Credit Transfer System, ECTS) per cursusjaar, waarbij één studiepunt (EC) gelijk is aan 28 studie-uren. Binnen het BaMa-stelsel is vastgesteld dat een bacheloropleiding in het wo 180 studiepunten telt en in het hbo 240. Een masteropleiding (hbo en wo) bedraagt in de regel zestig studiepunten, daarop bestaat echter een reeks van uitzonderingen (tot max. 240 studiepunten voor de masteropleiding Geneeskunde). Op basis van een accreditatierapport kan besloten worden ook de wo-bachelor meer studiepunten toe te kennen, met een maximum van 240 EC (bijv. technische opleidingen). Het verschil tussen de studielasteis voor bacheloropleidingen in het wo (180) en hbo (240) hangt samen met de vooropleidingseis voor de betreffende studie (vwo, havo, mbo). Daarnaast is er beleid voor de inrichting van verkorte trajecten voor de doorstroom van vwo naar hbo. Over de invulling van een studiepunt (toen dus nog 42 per cursusjaar) is vastgelegd dat 'bij de raming van de studielast per onderdeel van het onderwijsprogramma van een studierichting (...) als uitgangspunt (wordt) genomen, dat een student die met betrekking tot zijn geschiktheid in alle opzichten voor de desbetreffende studierichting als gemiddeld wordt aangemerkt, gedurende de vier cursusjaren voor dat onderwijsprogramma gezamenlijk ongeveer achtenzestighonderd uren in totaal nodig heeft om de studie in de cursusduur te kunnen voltooien'. Met andere woorden: de gemiddelde student dient als uitgangspunt bij de vaststelling van de studielast. De WHW biedt daarbij wel ruimte voor maatwerk aan diverse doelgroepen (voltijd, deeltijd, duaal): artikel 7.27 van de WHW voorziet bijvoorbeeld expliciet in de mogelijkheid voor deeltijdopleidingen om praktijkervaring op de werkplek een rol te geven in de opleiding, mits dit is uitgewerkt in de onderwijs- en examenregeling.

De exacte uitwerking van de studielast legt de WHW bij de instellingen. Daarbij worden eisen gesteld aan de verantwoording daarvan op twee punten:

- **transparantie: welke normering van de studielast ook wordt gekozen, deze moet helder uitlegbaar en eenduidig toepasbaar zijn.**
- **evalueerbaar/ toetsbaar: een normering van de studielast moet te evalueren zijn.**

¹ De tekst komt volledig uit: De bepaling van studielast in het hoger onderwijs – een inventarisatie, ResearchNed september 2013. De arcering in rood is door de SNRO gedaan.

2. De opbouw van de EC uitwerking van de SNRO

De SNRO heeft een voorbeeld EC uitwerking gemaakt. Hierbij worden de te hanteren normen aangegeven. De indeling is als volgt:

1. Colleges en contacturen
2. Webinars, skypesessies e.d.
3. Overstijgende activiteiten
4. Deelname aan werkgroepen
5. Voorbereiding werkgroepen
6. Maken van specifieke opdrachten
7. Stage activiteiten
8. Begeleidingsactiviteiten
9. Terugkombijeenkomsten
10. Deelname/organiseren excursie e.d.
11. Opdracht bibliotheek/research
12. Tussentijdse toetsing
13. Literatuur en zelfstudie
14. Afsluitend tentamen
15. Presentaties / werkstukken
16. Overige opdrachten
17. TOTAAL

SNRO Berekening van de EC's¹ voor de opleidingen

Onderdelen van de opleiding en toelichting	Hoe dit vorm krijgt bij de opleiding	Studielast in uren	ECTS
Colleges en contacturen ²			
Webinars, skypesessies e.d.			
Overstijgende activiteiten ³			
Deelname aan werkgroepen			
Voorbereiding werkgroepen			
Maken van specifieke opdrachten			
Stage activiteiten			
Begeleidingsactiviteiten ⁴			
Terugkombijeenkomsten			
Deelname/organiseren excursie e.d.			
Opdracht bibliotheek/research			
Tussentijdse toetsing			
Literatuur en zelfstudie ⁵			
Afsluitend tentamen ⁶			
Presentaties / werkstukken ⁷			
Overige opdrachten ⁸			
TOTAAL		Uren	EC's

¹ 1 EC is 28 studie-uren.

² Voor college-uren worden hele blokken gerekend.

³ Activiteit die betrekking heeft op meerdere lessituaties, leereenheden, modules, zoals een infomarkt, een manifestatie, een presentatie door een groep, iets organiseren in het werkveld, media-opnames etc..

⁴ Intervisie en supervisie, e-coaching en e-counseling e.d.

⁵ In aanvulling op de colleges, zal de student de nodige tijd aan zelfstudie dienen te besteden. De verhouding contacturen en zelfstudie ligt tussen de 1:4 en 1:6 uren. De literatuur is hierbij een zeer belangrijke factor. Voor deze tijdsbesteding gelden globale normen. Globaal omdat een moeilijke, complexe tekst meer tijd zal vergen dan een wat makkelijkere tekst en het echt kunnen begrijpen van de informatie meer tijd zal vergen dan een tekst alleen als achtergrondinformaties doorlezen. Als globale norm voor serieuze bestudering van de informatie kan gelden voor Nederlandse teksten: tamelijk makkelijke tekst: 8 pagina's per uur/ moeilijk tot gemiddelde teksten: 5-7 pagina's per uur / voor zeer moeilijke teksten, bijvoorbeeld in een andere taal, kan gerekend worden met ongeveer 4 pagina's per uur. Geeft u in een bijlage duidelijk aan hoe u deze uren berekend heeft.

⁶ Hoeveel uren ter voorbereiding voor een eindtoetsing gerekend kan worden is moeilijk aan te geven. Een groot deel van de studieactiviteiten vinden gedurende de studie plaats (voorbereiden van colleges door de reader te bestuderen). Het voorbereiden voor een tentamen zou dan weinig extra tijd vergen.

⁷ Een presentatie of werkstuk vergt waarschijnlijk een nauwkeurigere bestudering van teksten en de uitvoering van de activiteit zelf. Bij een tekst die 4 uur leestijd kost, kan globaal 4 uur extra leestijd + 4 uur schrijftijd van tijd voor de voorbereiding van de presentatie worden gerekend. Dit betekent dat een werkstuk dan nog 8 uur extra vergt. De hbo scriptie inclusief veldresearch/ praktijk tussen 10 en 20 ECTS (280-560 uur/ sbu).

⁸ Dit kunnen opdrachten zijn om de studenten te stimuleren met de leerstof aan het werk te gaan. Bijvoorbeeld het beantwoorden van studievragen of het uitwerken van een beperkte case. Hiervoor is het lastig richtlijnen te geven en kunnen alleen schattingen gemaakt worden.

3. De normen voor de EC uitwerking van de SNRO

De toelichting en de normen bij het EC voorbeeld van de SNRO luiden als volgt:

1. 1 EC is 28 studie-uren.
2. Een studielastberekening is niet alleen een berekening van de gemiddelde studielast van een student voor de betreffende opleiding maar is ook een HBO niveau criterium. Dit laatste betekent dat de EC berekening ook past bij het niveau en de eisen die aan een student gesteld worden naar aanleiding van zijn vooropleiding.
3. Op basis van de onder 1 omschreven wettelijke regeling is de concrete uitwerking van de studielast een verantwoordelijkheid van het opleidingsinstituut. De SNRO stelt er net als in het reguliere HBO onderwijs de eis dat de regeling transparant en evalueerbaar/toetsbaar is en dat bij de gehanteerde normen verwezen wordt naar "evidence"/bewijslast die zichtbaar en concreet maken dat de norm die gehanteerd wordt, klopt. Dit betekent dat bij de voorbereiding van colleges duidelijk gemaakt wordt waaruit de voorbereiding bestaat naast de literatuurstudie. Bij werkcolleges en oefensessies wordt concreet getoond waar de opdrachten uit bestaan als er meer dan alleen maar de daadwerkelijke (werk-)college-uren worden berekend. Vooral bij vaardigheidsonderwijs is het belangrijk aan de accreditatiecommissie te laten zien waar de meer-uren in de voorbereiding en het nawerk uit bestaan.
4. Voor college-uren worden hele klokuren gerekend.
5. Activiteiten die betrekking heeft op meerdere lessituaties, leereenheden, modules, zoals een infomarkt, een manifestatie, een presentatie door een groep, iets organiseren in het werkveld, media-opnames etc. worden ook concreet aangegeven.
6. Intervisie en supervisie, e-coaching en e-counseling e.d. Ook hiervoor worden voorbeelden getoond als ze meer voorbereiding en nawerk vragen dan alleen de aanwezigheid.
7. In aanvulling op de colleges, zal de student de nodige tijd aan zelfstudie dienen te besteden. De verhouding contacturen en zelfstudie ligt bij de SNRO tussen de 1:4 en 1:6 uren. De literatuur is hierbij een zeer belangrijke factor. Voor deze tijdsbesteding gelden globale normen. Globaal omdat een moeilijke, complexe tekst meer tijd zal vergen dan een wat makkelijkere tekst en het echt kunnen begrijpen van de informatie meer tijd zal vergen dan een tekst alleen als achtergrondinformaties doorlezen. Als globale norm voor serieuze bestudering van de informatie kan gelden voor Nederlandse teksten: tamelijk makkelijke tekst: 8 pagina's per uur/ moeilijk tot gemiddelde teksten: 5-7 pagina's per uur / voor zeer moeilijke teksten, bijvoorbeeld in een andere taal, kan gerekend worden met ongeveer 4 pagina's per uur.
8. Hoeveel uren ter voorbereiding voor een eindtoetsing gerekend kan worden is moeilijk aan te geven. Een groot deel van de studieactiviteiten vinden gedurende de studie plaats (voorbereiden van colleges door de reader te bestuderen). Het voorbereiden voor een tentamen zou dan weinig extra tijd vergen.
9. Een presentatie of werkstuk vergt waarschijnlijk een nauwkeurigere bestudering van teksten en de uitvoering van de activiteit zelf. Bij een tekst die 4 uur leestijd kost, kan globaal 4 uur extra leestijd + 4 uur schrijfactiviteit of tijd voor de voorbereiding van de presentatie worden gerekend. Dit betekent dat een werkstuk dan nog 8 uur extra vergt. De hbo scriptie inclusief veldresearch/ praktijk tussen 10 en 20 ECTS (280-560 uur/ sbu).

10. Dit kunnen opdrachten zijn om de studenten te stimuleren met de leerstof aan het werk te gaan. Bijvoorbeeld het beantwoorden van studievragen of het uitwerken van een beperkte case. Hiervoor is het lastig richtlijnen te geven en kunnen alleen schattingen gemaakt worden.

4. Het vaardigheidsonderwijs binnen het CAM veld en de relatie met de SNRO EC berekening

Veel van het onderwijs op HBO niveau in het CAM veld bestaat uit zogenaamd vaardigheidsonderwijs. Allerlei voorbeelden zijn te vinden binnen de Kinesiologie, de Acupunctuur, de Massageopleidingen e.d. Dit komt overeen met het vaardigheidsonderwijs bv in de reguliere opleidingen Verpleegkunde en Fysiotherapie. Voor de studielastberekening maakt het eigenlijk niet uit of het cognitief onderwijs of vaardigheidsonderwijs is. Belangrijk is dat de EC berekening van een opleidingsinstituut laat zien waar de uren die geteld worden uit bestaan. Naast de daadwerkelijke aanwezigheid in oefensessie en werkcolleges kan er voorbereidend en nawerk aan de vaardigheidsoefening zijn. Sommige instituten volstaan met het tellen en aangeven van globale normen zoals bij hoorcolleges x 1,5, bij werkcolleges x 2,5 en bij oefensessies x 3,5. De SNRO neemt geen genoegen met deze globale normen en wil concreet onderbouwd zien waaruit die extra te tellen uren (naast de daadwerkelijke aanwezigheid) uit bestaat. Zoals eerder aangegeven is een studielastberekening niet alleen een maat voor een verantwoorde studiebelasting naar de student toe maar is het ook een HBO niveau criterium waarbij aan de hand van de vooropleiding eisen mogen worden gesteld aan de snelheid en het niveau waarop de student deze opleiding moet kunnen verwerken.

SNRO, april 2017